

Онищук Світлана Олександрівна

кандидат педагогічних наук,

завідувач науково-методичної лабораторії суспільно-гуманітарної освіти

кафедри методики викладання і змісту освіти

КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

м. Одеса, Україна

<https://orcid.org/0000-0002-3101-8524>

КОМАНДОУТВОРЕННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ СФЕРИ УЧНІВ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Ключові слова: командування, учні, соціально-психологічна сфера, урок, фізична культура.

Відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти (2020) оцінювання навчальних результатів учнів у освітній галузі “Фізична культура” зазначено у додатку 22 відповідної галузі. Пропонуємо розглянути першу групу результатів (скорочено ГР 1), а саме формування психічної та соціально-психологічної сфер засобами фізичного виховання. Перша група результатів у освітній галузі “Фізична культура” дозволяє нам розглянути тему командування на відповідних уроках, бо одним із маркерів є виконання учнями різних соціальних ролей під час взаємодії у процесі рухової (спортивно-ігрової) діяльності [3].

У ГР1 вчитель або вчителька мають оцінити досягнення учнем або ученицею виховних завдань галузі, опираючись на те, чи учень або учениця систематично займаються під час уроку; чи, виконуючи фізичні вправи, працюють над розвитком вольових зусиль, когнітивних здібностей; чи здатні виявляти різні ролі під час навчальної, ігрової чи змагальної діяльності; чи дотримується співпраці та правил «чесної гри», де і головною функцією виступає командування як засіб для формування соціально-психологічної сфери [3].

Ігрова діяльність є важливим інструментом для розвитку командування й лідерства. Вона створює умови, в яких учнівство може вчитися співпрацювати, вирішувати проблеми, ухвалювати рішення та розвивати лідерські якості в безпечному та захопливому середовищі [2].

У рамках педагогічної технології питання ефективної командної взаємодії доцільно розглядати на трьох рівнях: 1) рівні особистості (уявлення про команду та її характеристики, ролі кожного члена в командній взаємодії); 2) рівні групи (команди та особливостей її функціонування); 3) рівні організації (результативності діяльності команди для організації в цілому) [1, с. 13].

Відтак можемо виділити основні принципи ефективної командної взаємодії: співпраця, а не конкуренція – прийняття цілей команди

як особистісно значущих, командний дух – підвищення рівня довіри й турботи між членами команди, успішна взаємодія членів команди в різних ситуаціях, особиста відповідальність за результат.

Саме командоутворення – це важлива інвестиція в майбутнє будь-якої компанії сьогодні. Це поняття добре відоме кожній працюючій людині, але якщо поставити правильні запитання, багато хто обмежиться лише визначенням «час колег у неформальній обстановці». Це визначення правильне, але лише часткове.

Розглянемо основні принципи створення та згуртування команд. Під терміном «команда» розуміється група людей, яка використовуючи різноманітні навички, може колективно вирішувати завдання, що поставлені перед нею. На перший погляд, створення команди може здатися простим, легко запросити людей з потрібними навичками. Однак на практиці створення згуртованої та ефективної команди є досить складною справою, яка потребує спеціальних знань та навичок. Командоутворення – ціла наука зі своїми тонкощами, особливостями та правилами, які потрібно опанувати [5].

Командоутворення як метод управління колективом у закладі освіти розглядали автори О. О. Долженков, О. О. Саклюк, які виокремлюють етапи командоутворення:

1. Починається з того, що визначаються чисельність і склад учасників (майбутніх членів) команди. Вчитель на уроці фізичної культури у спортивній залі має по два, а іноді і три класи різної вікової категорії, тому перевагу краще віддати гетерогенним за складом (вік, клас, за медичною групою). Для збору інформації про потенційних членів команди досліджуються інтелектуальні здібності, когнітивні стилі, особистісні риси, ціннісні орієнтації кандидатів.

2. Знайомство/поглиблення знайомства. Тут встановлюється первинний контакт, необхідний рівень довіри серед учасників. Відбувається знайомство й орієнтування членів команди один в одному і в ситуації. В арсеналі вчителя фізичної культури є велика кількість збірників для проведення активностей, де описані процедури для початкового знайомства і його поглиблення. Якщо ж члени команди добре знають один одного, можна вдатися до процедур «освіження» уявлень один про одного, а цей процес і є власним та постійним розвитком вчителя (курси підвищення кваліфікації, залучення до фахової спільноти тощо).

3. Формування спільного бачення. Основна мета етапу – узгодження поглядів, позицій, образу бажаного майбутнього серед учасників командотворення. Загальне бачення – це однакове і точне розуміння прагнень один одного, того, що дійсно кожен з членів команди хоче досягти в майбутньому і чим він керується при виборі того чи іншого шляху. Група визначає цілі, завдання, напрямки руху і специфіку

діяльності своєї команди (організації), на уроці учні мають певне завдання і спільне бачення його технічне виконання.

4. **Позиціонування/перепозиціонування.** Під позиціонуванням розуміється визначення місця людини в системі ділових і персональних відносин (підпорядкування, звітність, відповідальність, дистантність) в організаційному контексті. В результаті учасники:

1) визначають предметно-функціональні позиції (учні кожен зону відповідальності/позиції на полі/площадці) в діяльності своєї команди і відповідність її членів цих позиціях (тут враховуються схильності, здатності, рівень професійних знань, навички і досвід, тип особистості і т.п.);

2) позначають і розподіляють командні ролі (згідно типологічному або рольового підходу), що забезпечують взаємне доповнення і сумісність членів команди, що у подальшому дає учням змогу досягти результату [4].

Отже, проаналізувавши важливість командування як засобу формування психологічної сфери учнів на уроках фізичної культури робимо висновок, що командування як процес має бути постійним інструментарієм на уроках для виконання різних соціальних ролей у майбутньому людини що і зазначено у нормативних документах. У подальшому пропонуємо приділити увагу; плануванні першого кроку – на цій ступені відбувається формування цілереалізуючих системи команди, складається конкретний план-графік, розподіляються ресурси і відповідальність; виконання, стадія здійснення, що було намічено і сплановано раніше; рефлексія, де команда постійно відстежує, наскільки ефективно вона просунулася вперед. Учасники оцінюють виконання конкретних завдань, аналізують, що заважає і що сприяє продуктивній роботі команди; планування другого кроку, на якому команда планує другий крок з урахуванням аналізу нового положення справ.

Список використаних джерел

1. Аніщенко О. В., Баніт О. В., Василенко О. В., Волярська О. С., Дорошенко Н. І., Зінченко С. В., Сігаєва Л. Є. Особистісний розвиток дорослих у неперервній професійній освіті: посібник. Київ : ІПООД НАПН України, 2016. 379 с.
2. Баніт О. В. Командування як продуктивна педагогічна технологія освіти. *Інноваційні трансформації в сучасній освіті : виклики, реалії, стратегії* (Open Forum-ITME-CRS2019) : зб. матеріалів Першого Всеукр. відкритого наук.-практ. форуму (Київ-Одеса, 10-13 жовтня 2019 року); [упоряд.-укл. М. Л. Ростока; за]. Одеса : Ін-т комп'ютерних систем Одеського нац. політех заг. ред. О. Є. Стрижака, М. Л. Ростоки, Г. К. Барвіцької, О. А. Блажка, В. М. Косик. ун-у, 2019. Вип. 1. С. 62–64.
3. Державний стандарт базової середньої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України за №898 від 30.09.2020 р.(дата звернення: 19.04.2025).
4. Долженков О. О., Саклюк О. О. Командування як метод управління колективом у закладі освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 10. Т. 2. С. 171–176.
5. Основи командування в компанії : *веб сайт*. URL: <https://it-rating.ua/news-3458>.

Svitlana Onyshchuk

Candidate of Pedagogical Sciences (Ph. D.),

Head of the Scientific and Methodological Laboratory of Social and Education,
Department of Teaching Methodology and Education Content of the Municipal
Odessa Regional Academy of In-Service Education
Odessa, Ukraine

**TEAM BUILDING AS A MEANS OF FORMING
THE SOCIO-PSYCHOLOGICAL SPHERE OF STUDENTS
IN PHYSICAL CULTURE LESSONS**

Keywords: team building, students, socio-psychological sphere, lesson students, physical education.

Соломаха Олена Вячеславівна

здобувач вищої освіти ступеня магістра факультету початкової освіти
Уманський державний університет імені Павла Тичини
м. Умань, Україна

**ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ
МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ LEGO ТЕХНОЛОГІЙ**

Ключові слова: пізнавальна активність, молодші школярі, LEGO технології, ігрові методи навчання, STEM-освіта, креативність, мотивація до навчання.

У сучасних умовах розвитку освіти особливого значення набуває проблема формування пізнавальної активності молодших школярів, адже саме в цей період закладаються основи самостійного мислення, інтересу до навчання та творчої діяльності. Традиційні методи навчання не завжди здатні повною мірою задовольнити пізнавальні потреби дітей, тому пошук ефективних інноваційних підходів є актуальним завданням сучасної педагогіки.

LEGO технології відкривають широкі можливості для активізації пізнавальної діяльності учнів завдяки інтерактивному, ігровому та практико-орієнтованому підходу. Використання конструктора LEGO в освітньому процесі сприяє розвитку логічного мислення, креативності, навичок моделювання, інженерного та просторового мислення, а також формує у молодших школярів навички командної роботи та розв'язання проблемних ситуацій [2, с. 145].

На думку дослідниці А. Рахманіної застосування LEGO технологій відповідає концепції STEM-освіти, яка передбачає інтегроване навчання науки, технологій, інженерії та математики. Важливо, що така діяльність не лише підвищує інтерес до навчання, а й стимулює активну дослідницьку роботу молодших школярів, розвиває їхню здатність до аналізу, узагальнення та експериментування [4, с. 207–208].

Крім того, методика LEGO навчання відповідає принципам НУШ (Нової української школи), що передбачає особистісно орієнтований